

© Consiliul Europei/Curtea Europeană a Drepturilor Omului, 2012. Prezenta traducere a fost efectuată cu sprijinul Fondului Fiduciar pentru Drepturile Omului al Consiliului Europei ([www.coe.int/humanrightstrustfund](http://www.coe.int/humanrightstrustfund)). Această traducere nu obligă Curtea. Pentru mai multe informații, a se vedea indicația cu privire la drepturile de autor de la sfârșitul acestui document.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe ([www.coe.int/humanrightstrustfund](http://www.coe.int/humanrightstrustfund)). It does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe ([www.coe.int/humanrightstrustfund](http://www.coe.int/humanrightstrustfund)). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

## **Nota de jurisprudență nr. 143**

Iulie 2011

---

### ***Al-Skeini și alții împotriva Marii Britanii - 55721/07***

Hotărâre 7.7.2011 [GC]

#### **Articolul 1**

#### **Jurisdicția**

Jurisdicția teritorială cu privire la presupusele crime săvârșite asupra unor cetățeni irakieni de către membri ai forțelor armate britanice în Irak

#### **Articolul 2**

#### **Articolul 2-1**

#### **Anchetă efectivă**

Neefectuarea unei achete independente și efective cu privire la decesul unor cetățeni irakieni în timpul ocupației Irakului de Sud de către forțe armate britanice: *încălcare*

*În fapt* – Pe data de 20 martie 2003, forțe armate ale Statelor Unite ale Americii, Marii Britanii și a partenerilor lor de coaliție au intrat în Irak cu scopul de a înlătura de la putere regimul Ba'ath. Pe data de 1 mai 2003, operațiunile de luptă au fost declarate închise și Statele Unite și Marea Britanie au devenit puteri ocupante. Au creat Autoritatea Provizorie a Coaliției, în scopul de a “exercita temporar autoritatea guvernamentală”. Această autoritate includea asigurarea securității în Irak. Rolul de asigurare a securității asumat de către puterile ocupante a fost recunoscut de către Consiliul de Securitate al Națiunilor Unite prin Rezoluția 1483, adoptată pe data de 22 mai 2003. Ocupația a luat sfârșit pe data de 28 iunie 2004, când autoritatea de guvernare a Irakului a fost atribuită în integralitate Guvernului interimar irakian și Autoritatea Provizorie a Coaliției și-a încetat existența.

În timpul ocupației, Marea Britanie a deținut comanda diviziei militare – Divizia Multinațională (Sud-Est) – care includea provincia Al-Basra. Începând cu data de 1 mai 2003, forțele britanice din provincia Al-Basra aveau responsabilitatea de a menține securitatea și de sprijini administrația civilă. Reclamanții sunt rude apropiate cu șase cetățeni irakieni uciși în Basra în 2003, în perioada de ocupație.

Rudele primului, celui de-al doilea și al celui de-al patrulea dintre reclamanți au fost împușcați mortal în momentul în care soldați britanici au deschis focul pretinzând că au crezut că sunt atacați ei înșiși sau supuși unui risc imediat de a fi atacați. Soția celui de-al treilea reclamant a fost ucisă după ce a fost, aparent, prinsă în mijlocul unui schimb de focuri între patrula britanică și trăgători necunoscuți. În fiecare dintre aceste patru cazuri s-a decis – în primele trei, de către ofițerii comandanți ai soldaților implicați și în cel de-al patrulea, de către Unitatea Specială de Anchetă a Poliției Regale Militare (SIB) – că incidentele nu încălcau Regulamentul de Luptă al forțelor armate britanice\* și că o anchetă ulterioară nu se justifică.

Fiul celui de-al cincilea reclamant a fost bătut de soldați britanici care l-au suspectat de tâlhărie și a fost forțat să intre într-un râu, în care s-a înecat. Deși SIB a deschis o anchetă și patru soldați au fost trimiși în judecată pentru omucidere în fața curții marțiale, aceștia au fost achitați deoarece martorii oculari nu i-au identificat ca fiind autorii crimei.

Fiul celui de-al șaselea reclamant, Baha Mousa, a decedat prin asfixiere la o bază militară britanică, având multiple răni pe corp. SIB a fost imediat solicitată să efectueze o anchetă. Cel de-al șaselea reclamant a formulat o acțiune civilă în justiție împotriva Ministerului Apărării, procedură care s-a finalizat în iulie 2008 cu o recunoaștere oficială și publică a responsabilității și cu plata sumei de 575.000 de lire sterline cu titlu de despăgubiri. Ministerul a anunțat că va avea loc o anchetă publică cu privire la decesul lui Baha Mousa.

În 2004, Secretarul de Stat pentru Apărare a decis să nu se efectueze anchete oficiale cu privire la cele șase decese și să nu accepte public responsabilitatea pentru acestea, nici să plătească despăgubiri. Reclamanții au contestat în justiție această decizie. Cauza a ajuns în cele din urmă în fața Camerei Lorzilor, care a constatat că decesul lui Baha Mousa s-a intrat în jurisdicția Marii Britanii, deoarece relele tratamente i-au fost aplicate acestuia la o bază militară britanică. Cauza a fost, prin urmare, retrimisă în fața primei instanțe pentru reexaminarea aspectului cu privire la efectuarea unei anchete adecvate asupra decesului. Cu privire la celelalte decese, Camera Lorzilor s-a considerat obligată prin decizia Curții europene adoptată în cauza *Banković și alții împotriva Belgiei* ((decizie) [GC], nr. 52207/99, 12 decembrie 2001) de a constata că Marea Britanie nu avea jurisdicție.

*În drept* – Articolul 1 (*jurisdicție teritorială*): Obligația unui Stat Contractant de a asigura respectarea drepturilor și libertăților prevăzute de Convenție este limitată la persoanele care se află în “jurisdicția”, sa, care este, în primul rând, o noțiune teritorială. Actele realizate sau care produc efecte în afara teritoriului statului ar putea reprezenta exercitarea jurisdicției doar în cazuri excepționale. Jurisprudența Curții indică faptul că aceste circumstanțe există doar atunci când agenții statului exercită autoritatea și controlul asupra unei persoane în afara teritoriului. Intră în această

categorie actele agenților diplomatici și consulari, exercitarea jurisdicției extrateritoriale cu consimțământul, la invitația sau cu îngăduința guvernului străin vizat sau, în ultimul rând, utilizarea extrateritorială a forței de către agenții statului pentru a aduce o anumită persoană sub controlul lor. Circumstanțe excepționale pot lua naștere și atunci când, ca urmare a unei acțiuni militare legale sau ilegale, un Stat Contractant exercită un control efectiv asupra unei zone din afara teritoriului său național fie direct, prin intermediul propriilor forțe armate, fie printr-o administrație locală subordonată.

În cazul reclamanților, după îndepărtarea de la putere a regimului Ba'ath și până la înființarea Guvernului interimar irakian, Marea Britanie (împreună cu Statele Unite) și-au asumat exercitarea unei părți din autoritatea publică pe care ar fi exercitat-o în mod normal un guvern suveran. În special, și-a asumat autoritatea și responsabilitatea de a menține securitatea în sud-estul Irakului. În aceste împrejurări excepționale, Marea Britanie a desfășurat, prin intermediul soldaților săi, operațiuni de menținere a siguranței în Basra în timpul perioadei respective și a exercitat autoritatea și controlul asupra persoanelor ucise în timpul acestor operațiuni. Toate rudele reclamanților au decedat în perioada respectivă. Cu excepția soției celui de-al treilea reclamant, nu s-a contestat faptul că decesul lor a avut loc ca urmare a unor acțiuni ale soldaților britanici în timpul operațiunilor sau în ca urmare a operațiunilor de menținere a securității în orașul Basra. Exista, deci, o legătură jurisdicțională în aceste cazuri. Deși nu se cunoaște care dintre părțile combatante a tras glonte fatal în cazul soției celui de-al treilea reclamant, aceasta a decedat în timpul unei operațiuni de menținere a securității desfășurate de Marea Britanie, în timpul unei patrule efectuate de către soldați britanici în apropierea casei celui de-al treilea reclamant, existând, deci, o legătură jurisdicțională și în acest caz.

*Concluzie:* decesele intră în sfera de jurisdicție (în unanimitate).

Articolul 2 (*aspectul procedural*): Obligația procedurală care rezultă din articolul 2 trebuie aplicată în mod realist, cu luarea în considerare a problemelor de ordin practic cu care se confruntă anchetatorii într-o regiune străină și ostilă, imediat după invazie și război. Totuși, faptul că Marea Britanie deține ocupația presupune și faptul ca autoritatea de anchetă să fie și să fie percepută ca independentă din punct de vedere operațional, pentru ca ancheta să fie efectivă.

Este evident că ancheta în cazul împușcării rudelor primului, celui de-al doilea și ale celui de-al treilea reclamant nu a îndeplinit cerințele articolului 2, deoarece procedura a fost îndeplinită în întregime de linia de comandă militară și s-a limitat la a lua declarații de la soldații implicați. La fel, deși a existat o anchetă a SIB cu privire la decesul fratelui celui de-al patrulea reclamant și al fiului celui de-al cincilea reclamant, aceasta nu este suficientă pentru îndeplinirea exigențelor articolului 2, deoarece SIB nu a fost independentă din punct de vedere operațional în perioada respectivă\*\*. În plus, în cazul celui de-al patrulea reclamant, exista riscul ca probele să nu fie de încredere sau chiar să fie contaminate, din cauza perioadei mari de timp ce a trecut până la audierea martorilor-cheie de către un anchetator independent, iar unii martori oculari nu au fost audiați niciodată. Efectivitatea anchetei în cazul decesului fiului celui de-al cincilea reclamant a fost, de asemenea, afectată de durata foarte lungă a acesteia, ceea ce a făcut ca unii dintre acuzați să nu mai fie de găsit. La acestea se adaugă și scopul limitat al anchetei: având în vedere împrejurile speciale ale cauzei, existând, cel puțin la prima vedere, probe că fiul minor al reclamantului se

înecase ca urmare a tratamentului aplicat în timpul deținerii de către soldați britanici asistați de poliția irakiană care se ocupa de combaterea tâlhăriei, articolul 2 impunea efectuarea unei anchete independente, accesibile familiei victimei și publicului, cu privire la responsabilitatea statului pentru deces, inclusiv cu privire la instrucțiunile, formarea și supravegherea soldaților care desfășoară activități specifice imediat după invazie. Pe de altă parte, o anchetă publică era aproape de final în ceea ce privește circumstanțele decesului lui Baha Mousa, prin urmare, cel de-al șaselea reclamant nu mai este victimă a vreunei încălcări a obligației procedurale în temeiul articolului 2. Prin urmare, statul pârât nu și-a respectat obligația de a realiza o anchetă efectivă cu privire la decesele rudelor primilor cinci dintre reclamanți.

*Concluzie:* încălcare (în unanimitate).

Articolul 41: 17.000 EUR fiecăruia dintre cei cinci reclamanți cu titlu de despăgubiri morale.

( A se vedea și *Al-Jedda împotriva Marii Britanii*, articolul 5 § 1 infra, pagina 5)

\* Regulamentul de Luptă stipula, printre altele, că armele de foc ar trebui utilizate doar în ultimă instanță pentru apărarea vieții și că trebuie dat un avertisment înainte de utilizarea armei, cu excepția cazului când avertismentul ar spori riscul de deces sau vătămare a celor aflați sub amenințare.

\*\* Orice anchetă inițiată de SIB putea fi închisă la cererea liniei de comandă militare. La finalizarea anchetei, raportul SIB era trimis ofițerului comandant, care decidea dacă să trimită sau nu cazul parchetului.

---

### © Consiliul Europei/Curtea Europeană a Drepturilor Omului, 2012.

Limbile oficiale ale Curții Europene a Drepturilor Omului sunt engleza și franceza. Această traducere a fost efectuată cu sprijinul Fondului Fiduciar pentru Drepturile Omului al Consiliului Europei ([www.coe.int/humanrightstrustfund](http://www.coe.int/humanrightstrustfund)). Ea nu obligă Curtea, care, de altfel, nu își asumă nicio responsabilitate pentru calitatea acesteia. Ea poate fi descărcată din baza de date a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului HUDOC (<http://hudoc.echr.coe.int>) sau din orice altă bază de date căreia HUDOC i-a transmis acest document. Traducerea poate fi reprodușă în scopuri necomerciale cu condiția ca titlul cauzei să fie citat în întregime împreună cu indicația de mai sus privind drepturile de autor și referința la Fondul Fiduciar pentru Drepturile Omului al Consiliului Europei. Orice persoană care intenționează să utilizeze fragmente din prezenta traducere în scopuri comerciale este rugată să contacteze adresa următoare: [publishing@echr.coe.int](mailto:publishing@echr.coe.int)

### © Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012.

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe ([www.coe.int/humanrightstrustfund](http://www.coe.int/humanrightstrustfund)). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together

with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact [publishing@echr.coe.int](mailto:publishing@echr.coe.int) .

**© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012.**

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe ([www.coe.int/humanrightstrustfund](http://www.coe.int/humanrightstrustfund) ). Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int> ), ou de toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que de la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante : [publishing@echr.coe.int](mailto:publishing@echr.coe.int)